

Martina REŠKOVÁ

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Česká Republika

Styly učení žáků a učení za pomoci počítače

Úvod

Cílem příspěvku je vytvořit přehledný souhrn problematiky stylů učení žáků. V úvodu je uveden nástin problematiky, který je doplněn o přístupy v zahraničí a u nás. Dále příspěvek uvádí možné definice stylů učení a závěr je věnován stylům učení za pomoci počítače.

1. Styly učení

V současném vzdělávání je kladen důraz na individuální potřeby žáků při učení. V souvislosti s individuálním přístupem se objevuje pojem styl učení. Každý člověk přistupuje různě k informacím, které získává ze svého okolí. Velmi často nebývá zohledňován styl učení žáka ve vyučovacím procesu. Učitel by měl stylům učení žáků věnovat více pozornosti a zohlednit tento styl ve své přípravě na vyučovací proces. Každý učitel by si proto měl položit otázku, jakým způsobem může sám přispět k efektivnímu učení se žáků, jak nejlépe prohloubit žákovy znalosti a dovednosti, jak docílit toho, aby žák dosahoval lepších výsledků při samotném učení.

V posledních dvaceti letech stoupá ve světě zájem o individualitu člověka, a proto není divu, že se výzkumní pracovníci i učitelé zajímají o individuální postupy, kterých žáci a studenti používají při svém učení [Kulič 1992].

U nás v České republice také stoupá zájem o individualitu člověka, ale co se týče stylů učení, jsou stále ještě novou oblastí. Důležité je zmínit, že existují různé pohledy na individuální postupy při učení. Mareš [1998: 57, 58] cituje dle Schmecka [1998], že se jedná například o taktiky učení, strategie učení, styly učení, přístupy k učení, styly myšlení aj.

Tyto odborné termíny nám pomáhají porozumět tomu, jak se žák učí nějakým způsobem, jak dosahuje určitých výsledků apod. Také nám pomáhají pochopit učení, protože jej rozdělují na dílčí, lépe uchopitelné části.

Taktiky při učení si žák vybírá a používá je zcela úmyslně, sám si je uvědomuje. Jsou to promyšlené, uspořádané postupy, kterými se tvoří strategie učení. Strategie učení tvoří plán, podle kterého žák dosahuje daného cíle [Mareš 1998: 58].

Strategie učení jsou tvárnější, než styly učení. Pokud žák dané látce rozumí, chápe podstatu problému, mnohem snadněji nalezne i vhodnou strategii pro

řešení. Účinné strategie se po určité době zafixují a zautomatizují. Žák je může dále aktivně rozvíjet, hledat řešení složitějších problémů na vyšší úrovni [Vágnerová 2001: 75, 76]. Styl a strategie učení spolu vzájemně souvisí. Pokud žák řeší problém, pak úspěch vyřešení může záviset jednak na adekvátním obrazu problému (tj. na stylu učení), ale také na přesném provedení naplánované aktivity (tj. strategii učení).

Učitel může žáky vést k tomu, aby si uvědomili, že je možné využívat a částečně rozvíjet ty styly, které sice „mají“, ale běžně je nevyužívají. Nemůžeme však žáky stylům učení „naučit“ na rozdíl od strategií učení [Hanusová 2007: 26].

2. Definice stylů učení

Tento článek je zaměřen na styly učení. Podat jejich definici není vůbec snadné. Mnoho autorů přistupuje ke stylům učení různě a zastávají proto i různé definice.

Ze zahraničních autorů vybíráme například Ritu Dunnovou. Její definici stylů učení cituje S.F. Reif [2007: 118]. „Styl učení je způsob, kterým se žák soustředí, zpracovává a pamatuje si novou složitou informaci“. Dále styly učení popisuje jako způsob, jakým člověk nakládá s pojmy, s tím, čemu dává v učení přednost, s přirozenými sklony a také jako způsob, jakým přistupuje k myšlení.

U nás se stylům učení věnuje Jiří Mareš, který definuje styly učení takto: „Jsou to svébytné postupy při učení (svébytné svou strukturou, poslopností, kvalitou, pružností aplikace), které mají charakter metastrategie učení. Jedinec je používá v určitém období života ve většině situací pedagogického typu a pravděpodobně jsou relativně nezávislé na obsahu učení, na učivu. Vznikají na vrozeném základě (kognitivní styly) a rozvíjejí se spolupůsobením vnitřních a vnějších vlivů. Můžeme v nich proto odlišit řadu složek: složka kognitivní, motivační, sociální, environmentální a autoregulační“ [Mareš 1994: 368].

Švec [1998: 43] uvádí tuto definici: „Styl učení je individuální charakteristikou (zvláštností), kterou se subjekty od sebe odlišují. Lze je také chápat jako vnitřní složku dovedností, které si subjekt osvojuje“.

Každý z nás má ten svůj styl učení, který je tvořen dovednostmi, schopnostmi, zkušenostmi, postoji a vnitřními motivy k učení a také zděděnými predispozicemi.

3. Styly učení a učení pomocí počítače

Pomalou se začínáme setkávat v literatuře se snahou autorů počítačových programů vytvářet takové programy, které jsou určeny pro učení, a které systematicky berou v úvahu styly učení studentů. Setkáváme se i s autory, kteří

tezi o tom, že různí žáci mají různé styly učení, označují za mýtus, který je třeba zbavit falešného pozlátka [Lewis, Orton 2000]. V čem mohou být problémy?

- 1) Každý jedinec je svébytná osobnost, která se od ostatních liší svými specifickými charakteristikami. Teoretické poznatky i praktické zkušenosti ukazují, že lze dospět k několika desítkám typů a s těmito typy se již dá odborně pracovat. Lze tedy vytvořit typologii studentských osobností, typologii stylu učení, typologii řídicích zásahů a uspořádat je do systému.
- 2) Pokud vezmeme v úvahu pouze styly učení, musíme připomenout tři důležité okolnosti: existují různé teorie stylů učení, které nejsou vzájemně zaměnitelné. Existují také rozličné typologie stylů učení, které nejsou také vzájemně zaměnitelné. Existují různě kvalitní diagnostické metody, které dovoluují zjistit, který styl dominuje u daného studenta nebo skupiny studentů. Proto výzkumy, v jejichž názvu figuruje shodné označení „styly učení“, mohou přinášet rozdílné výsledky.
- 3) Počítačové programy vyhovují pouze některým typům studentů, především těm, kteří preferují vizuální styl učení nebo s abstraktně náhodným stylem učení.
- 4) Je nutné přizpůsobit program stylům učení.
- 5) Počítač by měl být adaptivní na zvláštnosti studentských stylů učení. Existuje i opačná cesta: naučit studenta ještě dalším stylům učení, než je ten, který zatím preferuje. Vést ho k tomu, aby se student sám částečně adaptoval na specifika práce s počítačem [Sak a kol. 2007: 195–196].

Musíme také brát v úvahu to, že student nebude mít zájem učit se pomocí počítače.

Závěr

V příspěvku jsme se zaměřili na problematiku stylů učení žáků a možné definice. Ať chceme nebo nechceme, ve výchově a vzdělání má klíčovou úlohu učitel. Realizuje cíle a obsah výuky a vzdělávání, motivuje žáky k učení, má podíl na utváření postojů a hodnot žáků a v neposlední řadě se také podstatně podílí na stylu, kterým se žáci učí. Pokud bude umět učitel diagnostikovat učební styl svých žáků, tak jim bude moci vytvořit lepší podmínky pro jejich učení. V dnešní době učitel ve své výuce používá moderní prostředky, které mu svou vlastní výuku usnadňují. K těmto prostředkům patří počítače, ale hlavně také interaktivní tabule, za pomoci kterých bude také ovlivňovat učení svých žáků. Proto bychom se měli věnovat více problematice učení se za pomoci moderních didaktických prostředků.

Literatura

- Hanušová S. (2007), *Učební styly a strategie ve výuce cizího jazyka u žáků se specifickými poruchami učení*, Komenský: Časopis pro učitele základní školy, roč. 132, č. 5, s. 25–30.
- Kulič V. (1992), *Psychologie řízeného učení*, Praha: Academia. ISBN 80-200-0447-5.

- Lewis N.J., Orton P. (2000), *The Five Attributes on Innovative E-Learning*. Training and Development, vol. 54, no. 6, s. 47.
- Mareš J. (1998), *Styly učení žáků a studentů*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-246-7.
- Mareš J. (1994), *Možnosti učitele reagovat na individuální styly učení u žáků*, Pedagogika, roč. 44, č. 4, s. 368–376.
- Reif S.F. (2007), *Nesoustředěné a neklidné dítě ve škole: Praktické postupy pro vyučování a výchovu dětí s ADHD*, Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-257-7.
- Sak P. a kol. (2007), *Člověk a vzdělávání v informační společnosti*, Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-230-0.
- Schmeck R.R. (1988), *Individual Differences and Learning Strategies* [in:] *Learning and Study Strategies – Issues in Assessment, Instruction, and Evaluation*, a kol. C.E. Weinstein, E.T. Goetz, P.A. Alexander, San Diego, Academic Press. (Citováno dle: Mareš J. – 1998, *Styly učení žáků a studentů*, Praha: Portál.).
- Švec V. (1998), *Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku*, Brno: Masarykova Univerzita. ISBN 80-210-1937-9.
- Vágnerová M. (2001), *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*, Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0181-8.

Článek vznikl v rámci řešení projektu č. Pdf_2013_018 s názvem *Styly učení žáků a jejich vliv na možnosti využití interaktivních didaktických prostředků ve výuce*.

Abstrakt

V posledních letech se hovoří o změnách, které by měly být uskutečňovány v našich školách. Jednou z velmi populárních tezí moderní pedagogické vědy je odstup od pamětního učení k rozvíjení schopností žáka aplikovat osvojené učivo v každodenní praxi. Za rozhodující můžeme považovat schopnosti a dovednosti získávat informace, umět s těmito informacemi zacházet, umět se učit, a právě proto se tento článek věnuje stylům učení žáků. Pokud budeme umět správně diagnostikovat styly učení žáků, tak jsme schopni svým žákům vytvořit lepší podmínky pro jejich učení, ať už za pomoci počítače, nebo jiného prostředku.

Klíčová slova: styly učení, definice stylů učení, učení pomocí počítače.

Students learning styles and learning through computer

Abstract

In the last few years the changes that should be executed at our schools have been discussed. One of the very popular propositions of modern pedagogical science is distance from memorizing teaching to developing pupil's skills to

apply learned curriculum into everyday practice. The crucial criteria might be the abilities and skills to gain information, be able to work with it, be able to learn, and therefore this article deals with the students learning styles. If we are able to correctly diagnose students learning styles, we will be able to create better learning conditions for our students either using computers or any other means.

Key words: learning styles, definition of learning styles, learning through computer.